

11

**Millî Mücadele'de
Kuzeybatı Anadolu
Basını:
Açıksöz Gazetesi**

**Northwest Anatolian
Press
in the National Struggle:
the Açıksöz Newspaper**

Faruk Söylemez

TÜRKİYE BİLİMİER AKADEMİSİ
TURKISH ACADEMY OF SCIENCES

Millî Mücadele’de Kuzeybatı Anadolu Basını: Açıksöz Gazetesi

*Faruk Söylemez**

Özet

Kitle iletişim araçlarının sınırlı olduğu 20. yüzyılın başlarında halkın bilgilendirilmesi ancak yayımlanan gazeteler sayesinde mümkün olabiliyordu. Bu bağlamda Millî Mücadele’de Anadolu halkının aydınlatılmasında ve bu harekete desteğinin sağlanmasında Anadolu basını büyük görevler ifa etmiştir. İstanbul basınının sansüre uğraması neticesinde bölgesel olarak çıkarılan gazeteler bir bakıma İstanbul gazetelerinin görevini de üstlenmiş oldular. Bu yerel gazetelerin en önemlilerinde birisi de *Açıksöz* gazetesidir. Bu çalışmada Millî Mücadele döneminde Kastamonu’da yayımlanan ve Kuzeybatı Anadolu’nun sesi olan *Açıksöz* gazetesinin gerek yayım faaliyeti gerekse gazete sahipleri ve yazarlarının Kuvâ-yı Milliye hareketi içerisinde yer alarak gösterdikleri çabalar ele alınmaktadır. Bu bağlamda İzmir’in Yunanlılar tarafından işgali ile Maraş, Antep ve Urfa’nın Fransızlar tarafından işgaline Kuzeybatı Anadolu’nun muhtelif beldelerinde verilen tepkiler ve bu tepkilerin *Açıksöz* gazetesi tarafından gerek iç kamuoyuna gerekse Amerika ve Avrupa devletleri yetkililerine duyurulması ele alınmıştır. Bunun yanı sıra *Açıksöz* gazetesi yazar ve muhabirlerinin Türk dostu hükûmetlerin sefir ve heyetleri ile yaptıkları mülakatlara yer verilmiştir. *Açıksöz* gazetesi yayım ve yazı kadrosunun yayım faaliyetinin dışında bizzat Millî Mücadele hareketinde yer alarak gösterdikleri çabalar da bu araştırmanın konusunu teşkil etmektedir. Son olarak Millî Mücadele’de Türk ordusunun kazandığı İkinci İnönü ve Sakarya zaferi ile Büyük Taarruz ve 30 Ağustos Zaferi’nin Kuzeybatı Anadolu’daki yankıları ve *Açıksöz* gazetesinin konuya bakışı, yayımladığı haber ve yorumlar değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Millî Mücadele, Kuzeybatı Anadolu, Kastamonu, Basın, Açıksöz Gazetesi

* Prof. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi. faruksoylemez44[at]gmail.com, ORCID: 0000-0003-1814-0047

Northwest Anatolian Press in the National Struggle: the *Açıksöz* Newspaper

Abstract

At the beginning of the 20th century mass communication was limited, thus in this period informing people could be done thanks to newspapers. In this regard, the Anatolian press played a great role in enlightening the Anatolian people during the National Struggle and providing support to this movement. As a result of the censorship of the Istanbul press, the regional newspapers, in a way, fulfilled the task of Istanbul newspapers. One of the most important of these local newspapers is *Açıksöz* newspaper. This paper focuses on both the publishing activities of *Açıksöz* Newspaper, which was published in Kastamonu as the voice of Northwest Anatolia during the National Struggle, and the efforts of newspaper owners and writers who took part in the Kuvâ-yı Milliye movement (irregular Anatolian militia forces). In this regard, this study deals with the reactions given in various towns of Northwest Anatolia against the occupation of İzmir by the Greeks and the occupation of Maras, Antep and Urfa by the French, and the announcement of these reactions to both the domestic public and the officials of American and European states by *Açıksöz* newspaper. Besides that, the study discusses the interviews of *Açıksöz* newspaper writers and reporters with ambassadors and delegations of Turkish-friendly governments. This paper also focuses on the efforts of the publishing and writing staff of the *Açıksöz* newspaper in the National Struggle movement. Finally, this study assesses the impacts of the Second İnönü, Sakarya, Great Offensive and August 30 Victories in Northwest Anatolia, which the Turkish army won in the National Struggle, and the perspective of *Açıksöz* newspaper on the subject.

Keywords

The National Struggle, Northwest Anatolia, Kastamonu, Press, Açıksöz Newspaper

1. Giriş

Millî Mücadele sırasında millî kuvvetlerin lehinde Türk kamuoyunun oluşmasında ve millî birliğin sağlanmasında Anadolu basını büyük bir görev üstlenmiştir. Zira söz konusu dönemde halkı aydınlatacak yegâne kitle iletişim aracı gazetelerdi¹. Millî Mücadele döneminde Anadolu basını işgal bölgelerinden uzak olduğu için daha bağımsız hareket edebiliyordu. İlk başlarda birtakım zorluklarla karşılaşsa da bu engelleri aşarak yayım hayatına devam etmiştir. Anadolu’nun hemen her bölgesinde Türk halkını aydınlatacak Millî Mücadele hareketini destekleyen gazetelerin yayımlandığı görülmektedir². Millî Mücadele’yi destekleyen gazetelerin her biri yayımlandığı şehir ile birlikte çevresindeki şehir, kasaba ve köylerdeki halkı aydınlatırken Kuzevbatı Anadolu’da da *Açıksöz* gazetesi yayım sahasındaki halkı bilgilendirmekteydi³.

Açıksöz gazetesinin Millî Mücadele’ye katkısını birkaç yönden ele almak mümkündür. Gazete Kastamonu’da yayımlanmasına rağmen bütün Kuzevbatı Anadolu’nun sesi olmuştur⁴. Hatta söz konusu bölge ile sınırlı kalmamış İstanbul gazetelerinin İngilizlerin İstanbul’u işgali üzerine yasaklanmaları ile birlikte gizlice İstanbul’a sokularak halka dağıtılmıştır⁵.

Açıksöz gazetesi temelinde yapılan çalışmaların genellikle Kastamonu boyutuyla ele alındığı ve bu bağlamda değerlendirmelerin yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmanın özgün değeri konunun *Açıksöz* gazetesi temelinde Kuzevbatı Anadolu gibi geniş bir sahada ele alınarak farklı bir bakış açısıyla değerlendirilmeye çalışılmasıdır. *Açıksöz* gazetesinin iç kamuoyuna yönelik yayım faaliyeti ile Anadolu’daki işgal ve mezalimin Avrupa ve Amerika yöneticilerine ve eşlerine duyurulması yönündeki yayımları ele alınacaktır. Bunun yanı sıra İnebolu üzerinden Ankara’ya gelen yabancı devlet adamları ile *Açıksöz* gazetesi muhabirlerinin yaptıkları mülakatlar değerlendirilecektir.

Bu çalışma, bizzat Millî Mücadele’de Kastamonu ve havalisinde faaliyet gösteren Kuvâ-yı Milliye hareketinin içinde yer alan Hüsnü Açıksöz, Hamdi Çelen ve arkadaşlarının Mustafa Kemal Paşa’nın öncülüğünde Anadolu’da başlayan ülkeyi düşman işgalinden kurtarma düşüncesini bölge halkına anlatmak ve halkın bu millî harekete desteğini sağlamak amacına matuf sınırlı imkânlarla 15 Haziran 1919’da yayım hayatına başlayan *Açıksöz* gazetesinin⁶ nüshaları tetkik edilerek ortaya konmaya çalışılacaktır. Bunun yanı

¹ Faruk Söylemez, “Açıksöz Gazetesi’nin Millî Mücadeleye Katkısı”, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1989, s. 6.

² Bu gazeteler hakkında bk. Yücel Özkaya, *Millî Mücadele’de Atatürk ve Basın (1919-1921)*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayımı, 1989, s. 14.

³ Hülya Baykal, “Millî Mücadele’de Basın”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 4/11 (1988), s. 476; Faruk Söylemez, “Millî Mücadelede Kastamonu Basını”, *Atatürk Yolu Dergisi*, 3/12 (1993), s. 414.

⁴ Söylemez, “*Kastamonu Basını*”, s. 414.

⁵ Söylemez, “Açıksöz Gazetesi’nin Millî Mücadeleye Katkısı”, s. 9.

⁶ Açıksöz, *İstiklal Harbinde Kastamonu*, s. 10.

sıra gazetenin başyazarı Hüsnü Açıksöz'ün 1933 yılında yayımlanan "İstiklâl Harbinde Kastamonu" adlı eseri ile Nurettin Peker'in 1955 yılında yayımlanan "1918-1923 İstiklâl Savaşının Vesika ve Resimleri (İnönü, Sakarya Dumlupınar Zaferlerini Sağlayan, İnebolu ve Kastamonu Havalisi Deniz ve Kara Harekâtı ve Hatıralar) adlı eseri bu çalışmanın önemli kaynakları arasında yer almaktadır. Konu ile ilgili bilgiler vermelerine rağmen yukarıda zikredilen her iki eser hatırat şeklinde yazılmıştır. *Açıksöz* gazetesi ve Kuzeybatı Anadolu'daki gerek yayımları ile yazarlarının yazdıkları yazılar, muhabirlerinin bölgeden verdiği haberlerle gerekse yayım faaliyetinin yanı sıra gazete sahipleri ve yazarlarının Millî Mücadele hareketinin içerisinde bizzat yer alarak verdikleri katkı ortaya koymaya çalışılacaktır. *Açıksöz* gazetesi ve Millî Mücadele döneminde bölgede yürütülen faaliyetler konusunda Prof. Dr. Yücel Özkaya'nın danışmanlığında tarafımızdan başlatılan çalışma 1989 yılında "Açıksöz Gazetesi'nin Millî Mücadele'ye Katkısı" başlığı ile Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edildi. Bunun akabinde Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi'nde 1993 yılında "Millî Mücadele'de Kastamonu Basını" başlıklı makalem ve Atatürk Araştırma Merkezi Dergisinde 1996 yılında yayımlanan "Millî Mücadele Döneminde Kastamonu'da Kurulan Cemiyetler" başlıklı makalem *Açıksöz* gazetesi temelinde yapılan ilk çalışmalardır. Literatür taraması yapıldığında görüleceği üzere *Açıksöz* gazetesi ile ilintili Millî Mücadele ile ilgili çalışmaların tarafımızdan yapılan bu yayımlardan sonra ortaya çıktığı görülmektedir.

Açıksöz gazetesi Kastamonu'nun Kuvâ-yı Milliye ile birleşmesinden sonra yazılarını çoğalttı, sütunlarını genişletti. Haftada bir kere ve iki sayfa çıkarken bu birleşmeden sonra dört sahife olarak haftada iki kere çıkmaya başladı⁷. İstanbul gazetelerinin Anadolu'ya girmesi yasaklandıktan sonra da her gün çıkmaya başladı. Gazetenin 1920 yılından 1922 yılına kadar dağılma sahasının çok genişlemesi üzerine basım sayısı artarak bin beş yüzü aştı. Zonguldak, Sinop, Çankırı vilayetleri ile Kastamonu'nun daha doğusu, Kuzey-Batı Anadolu'nun yegâne gazetesi oldu⁸. Zonguldak muhabirliğini, *Zonguldak* gazetesi baş muhabiri Tahir Karaoğuz, İnebolu muhabirliğini de dönemin kaymakamı Selim Bey yapıyordu. Zonguldak ve İnebolu muhabirleri İstanbul haberlerini, Ankara muhabiri de Ankara haberlerini veriyorlardı. Bu sayede İstanbul gazetelerinin yokluğu hiç hissedilmiyordu. Bunun yanı sıra *Açıksöz* gazetesi gizli olarak İstanbul'a sokularak İstanbul halkının Millî Mücadele ile ilgili gelişmelerden haberdar olması sağlanıyordu⁹.

Bir başka yönü ile gazete sadece bölgesindeki çalışma ve gelişmeleri yansıtmakla kalmamış Anadolu'da işgalcilere karşı nerede bir direniş varsa orada hürriyet ve bağımsızlığı için mücadele veren Türk halkının sesi olmuştur. Bu cümleden olarak Urfa,

⁷ Söylemez, "Kastamonu Basını", s. 413.

⁸ Söylemez, "Açıksöz Gazetesi'nin Millî Mücadeleye Katkısı", s. 9-10.

⁹ Hüsnü Açıksöz, *İstiklal Harbinde Kastamonu*, Kastamonu: Kastamonu Vilayet Matbaası, 1933, s. 84.

Antep ve Maraş’ın Fransızlar tarafından işgali üzerine *Açıksöz* gazetesi 1 Şubat 1920 tarihli 32. sayısında “Maraş Yanıyor” manşetiyle Fransızların mezalimini kamuoyuna duyuruyordu¹⁰.

2. Anadolu’daki İşgallere *Açıksöz*’ün Tepkisi

Birinci Dünya Savaşı sonunda, Osmanlı devletinin yenik düşmesi ve 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Ateşkes Antlaşması’nın imzalanmasından sonra itilaf devletlerinin muvafakati ile Yunanlılar antlaşmanın yedinci maddesini¹¹ dayanak göstererek 15 Mayıs 1919 da İzmir’i işgal ettiler¹². Akabinde Antep, Maraş ve Urfa Fransızların işgale uğramıştır. Bu işgaller bütün yurttaki olduğu gibi Kastamonu ve çevresinde de infiale yol açmıştır. *Açıksöz* gazetesi söz konusu işgallere karşı yapılan toplantı ve protestoları yayımlayarak hem içeride halkın millî duygularını galeyana getirmiş hem de Amerika ve Avrupa devletlerine bu işgallere son verilmesi için başvuruda bulunmuştur¹³. Bu bağlamda Kastamonu Müdafaa-i Hukuk Hanımlar Cemiyeti’ne mensup kadınlar 10 Aralık 1919’da Kız Öğretmen Okulu bahçesinde bir toplantı düzenleyerek Mondros Mütarekesi’nden bu yana Türk milletinin maruz kaldığı haksızlıkları dile getirmişlerdir. Toplantı sonunda İngiltere, İtalya kraliçeleri ile madam Wilson’a işgal edilen Türk toprakları, İzmir, Antep, Maraş ve Urfa’nın işgallerini protesto eden telgraflar çekilmiştir¹⁴.

Açıksöz gazetesinde yayımlanan habere göre Zekiye Hanım itilaf devletleri temsilcilerinin eşlerine telgrafla müracaat edeceklerini, buna rağmen yapılan bu haksızlıklar devam ederse kadınlar olarak evlatları ile aynı saflarda çarpışıp şerefle şehadet şerbetini içip, kanlarını evlatlarının kanlarına karıştırmaktan gurur duyacaklarını belirtmiştir¹⁵.

Açıksöz gazetesi Maraş’ın Fransızlar tarafından işgalini: “Maraş Yanıyor” manşeti ile duyuruyordu. *Açıksöz*’ün 9 Şubat 1920 tarihinde Elbistan Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’nden aldığı bir telgrafta; Maraş’ın Fransızlar tarafından işgal edildiği ve halkın altı günden beri kendilerini müdafaa ettiklerini bildiriyordu. Bu haberi duyan Kastamonu halkı Nasrullah meydanında toplanarak Maraş’ın işgalini protesto

¹⁰ *Açıksöz Gazetesi* 1 Şubat 1920, sayı: 32; Faruk Söylemez, “Maraş’ın Fransızlarca İşgalinin *Açıksöz Gazetesi*’ne Yansımaları”, *Uluslararası Cumhuriyet Döneminde Maraş Sempozyumu (15-16 Kasım 2013)*, Kahramanmaraş 2014, s. 125.

¹¹ Tevfik Bıyıklıoğlu (Yay. Haz.), *Türk İstiklal Harbi I- Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1962, s. 27-44.

¹² Kazım Özalp, *Millî Mücadele 1919-1922*, c. I, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988, s. 3-8; Selahattin Tansel, *Mondros’tan Mudanya’ya Kadar*, c. I, Ankara: Millî Eğitim Basımevi, 1977, s. 181-190.

¹³ Nurten Çetin, *Açıksöz Gazetesi’ne Göre Millî Mücadele Dönemi’nde İzmir*, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı: İzmir’in İşgali (2019), s. 228-234.

¹⁴ Faruk Söylemez, “Millî Mücadele Döneminde Kastamonu’da Kurulan Cemiyetler”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 12/34 (1996), s. 163; Faruk Söylemez, “*Açıksöz Gazetesi*’ne Göre Millî Mücadele’de Kadın ve Çocukların Faaliyetleri”, *Anadolu’nun Fethinden Millî Mücadele’ye Sosyo-Kültürel Yapısıyla Kastamonu Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*, Kastamonu: Kasiad, 2018, s. 201-202.

¹⁵ *Açıksöz Gazetesi*, 14 Aralık 1919, sayı: 25; Söylemez, Cemiyetler, s. 164; Söylemez, Kadın ve Çocukların Faaliyetleri, s. 202.

etmişlerdir¹⁶. Ayrıca İstanbul'daki Sadaret Makamı ile Amerika, İngiltere İtalya ve Fransa temsilcilerine çekilen telgraflarda Maraş işgalinin Kastamonu halkı tarafından şiddetle protesto edildiği belirtilmekteydi¹⁷.

Açıksöz'deki haberde devamla Osmanlı Devleti'nin yüz binlerce Hristiyan vatandaşının hiç birisine en ufak bir tecavüzde bulunmadığı halde Türklerin daima kendilerini medeni sayan Avrupalıların tecavüzüne maruz kaldığını belirtiyordu. Şayet Amerika ve Avrupalı devletler bu fenalıkları durdurmazsa tarihin bütün mesuliyeti kendilerine ait olacaktır¹⁸ şeklinde telgraf metni yayımlanmıştır.

3. *Açıksöz* Gazetesi Muhabirlerinin Millî Mücadele ile İlgili Yaptıkları Mülakatlar

Millî Mücadele döneminde Kastamonu ve İnebolu önemli birer merkez idiler. Gerek İstanbul'dan Anadolu'ya getirilen silah ve cephanenin¹⁹, gerekse Türk toplulukların Anadolu'daki Millî Mücadele hareketine yaptıkları yardımlar Karadeniz'den İnebolu limanına getiriliyor oradan da kağnılarla Kastamonu üzerinden Ankara gönderiliyordu. İnebolu limanına cephane ve erzakın yanı sıra Türk İstiklal Hareketi'ni destekleyen hükûmetlerin elçileri ve hükûmet heyetleri de Ankara'ya gitmek için İnebolu'ya geliyordu.

Açıksöz gazetesi yazarları, gerek Ankara'daki dost ve kardeş devletlerin elçileriyle gerekse İnebolu'ya gelen heyetlerle ülkelerinin Türk İstiklal Mücadelesi hakkındaki görüşlerini almak üzere mülakatlar yapıyorlardı. *Açıksöz* gazetesi hem onların Anadolu'dan başlayan Millî Mücadele hareketi hakkındaki görüşlerini öğreniyor, hem de bunu Türk halkına yayım yoluyla duyurarak halkı durumdan haberdar ediyordu. Bunun yanı sıra *Açıksöz* gazetesi muhabirleri Ankara'ya gitmek üzere İnebolu'ya gelen Türk devlet adamlarıyla da savaşın durumu hakkında bilgi almak ve aldığı bu bilgileri kamuoyuna duyurmak amacıyla mülakatlar yapıyorlardı. Yapılan bu mülakatları ertesi günü *Açıksöz* geniş bir şekilde yayımlıyordu. Araştırmanın sınırlarını aşmamak için birkaç mülakata yer verilecektir.

3.1. Afgan Sefiri Ahmet Han ile Mülakat

Sakarya Savaşı'nın devam ettiği günlerde, *Açıksöz* gazetesinin Ankara muhabiri, Afgan sefiri Ahmet Han ile sefirin Millî Mücadele hakkındaki görüşlerini almak üzere bir mülakat yapmak için Burdur milletvekili Şair Mehmet Akif (Ersoy) Bey'le birlikte Sefarethaneye gitti. *Açıksöz* muhabirinin, kendilerinin gazeteleri adına bir mülakat yapmak isteklerini söyleyince sefir bu isteği kabul etti²⁰.

¹⁶ Söylemez, "Açıksöz Gazetesi'nin Millî Mücadeleye Katkısı", s. 22.

¹⁷ Söylemez, "Maraş'ın Fransızlarca İşgali", s. 126.

¹⁸ *Açıksöz Gazetesi*, 11 Şubat 1920, sayı: 32.

¹⁹ *Açıksöz*, *İstiklal Harbinde Kastamonu*, s. 119.

²⁰ *Açıksöz Gazetesi*, 10 Eylül 1921, sayı: 281.

Açıksöz muhabirinin sefire yönelttiği ilk soru, İstiklal Harbi ve bu harp konusunda Afganistan’ın Türklere karşı genel kanaatlerinin ne olduğu şeklindeydi. Sefir bu soruya:

“Harp birçok safhalar geçiriyor fakat halk bizdedir. Müslümanlar meşru haklarını müdafaa etmektedirler. Binaenaleyh inanıyorum ki Cenâb-ı Hak daima bize muzafferiyet ihsan edecektir. Çünkü ne Türkler ne de diğer İslam milletleri hiçbiri başka milletlerin hukukuna müdahale etmeyi hatırdan bile geçirmez. Hiçbir zaman insan kanı dökmeyi istemez. Hâlbuki düşmanlarımız doğrudan doğruya hayatımıza suikast ediyorlar. Bizde kendimizi müdafaa ve Misak-ı Millî uğruna mücadele eyleyeceğiz. Afganlılar diğer İslam hükümetleri gibi Türkleri bütün İslam âleminin önderi olarak tanırlar. Aynı zamanda bilirler ki bugüne kadar İslâm topraklarını Türkler kazanmış ve muhafaza etmişlerdir. Bütün Afganlıların kalbi Türk kardeşlerine karşı samimi bir duyguyla doludur”²¹ şeklinde cevap verdi. Afgan sefiri ile *Açıksöz* muhabirinin yaptığı mülakat devam etmektedir. Ancak kalan kısmı araştırmanın konusu dışında olduğundan burada yer verilmemiştir.

Bugün de durum değişmemiş, Anadolu dışındaki Türkler ve Müslümanlar Anadolu Türkünü lider ve koruyucu olarak görmektedirler.

3.2. Azerbaycan Sefiriyle Mülakat

Açıksöz gazetesi yazarlarından İsmail Habib (Sevük) Bey, Tevfik Rüştü (Aras) Bey’in delaletiyle sefir İbrahim Halilofla Safa Oteli’nde görüşme imkânı buldu²². İsmail Habib Bey’in Anadolu hakkındaki görüşlerinizi lütuf buyurur musunuz? sorusuna sefir İbrahim Halilof şu cevabı verdi: “Bir kere Anadolu halkına Trabzon’dan buraya kadar yaptığımız seyahatte gösterdiği büyüklükten dolayı hissimizi ve teşekkürümüzü ifade edecek kelime bulamıyoruz. Sonra Anadolu’nun kendisinden de memnun kaldık, çok güzel ve cennet gibi vatanınız var. Herkes güzel manzaralar seyretmek için İsviçre’ye gidiyor. Bu gaileleri atlattıktan ve dâhili ıslahatınızı bitirdikten sonra biliyorum ki bir gün herkes İsviçre’den buraya Anadolu’yu seyretmek için gelecektir”²³.

3.3. Buhara Heyeti ile Mülakat

Buhara Türk hükümetinden resmi bir heyet Ankara’ya gitmek üzere İnebolu’ya gelmişti. Heyet bir müddet dinlenmek üzere Kastamonu’da kalmıştı. *Açıksöz* gazetesi muhabiri Buhara heyeti ile 15 Aralık 1921 günkü gazeteye verdiği mülakatı yaptı.²⁴ Buhara heyeti, Türkiye ile Buhara arasındaki dostluk ve kardeşliği kuvvetlendirmek amacıyla gelmişti. Buhara heyeti ile yapılan mülakata dair *Açıksöz* gazetesinde yer alan bilgiye göre, heyetteki kişiler, heyetin seyahati, Buhara’nın nüfusu ve askeri teşkilatı hakkında birçok konu konuşulmuştur. Ancak bu konular bu araştırmanın sınırlarını aşacağından yer verilmemiştir.

²¹ *Açıksöz Gazetesi*, 10 Eylül 1921, sayı: 281; “*Açıksöz Gazetesi’nin Millî Mücadeleye Katkısı*”, s. 56.

²² Söylemez, “*Açıksöz Gazetesi’nin Millî Mücadeleye Katkısı*”, s. 57.

²³ *Açıksöz Gazetesi*, 10 Ekim 1921, sayı: 305.

²⁴ Söylemez, “*Açıksöz Gazetesi’nin Millî Mücadeleye Katkısı*”, s. 59.

Açıksöz gazetesi muhabiri ile Buhara Heyeti arasındaki konuşmalarda söz Türkiye'ye gelince heyette yer alan Muhammed Recep Efendi ile Muhammed Nazmi Efendi Buhara'nın Anadolu hakkındaki hislerini çok sıcak ve takdirkâr cümlelerle ve biri diğeriyle yarışırca anlatıyordu:

“Rus inkılâbı birçok Türk ve İslam hükûmetleri tevlit etti. Bunların hepsi de Türkiye'yi bir Kâbe gibi telakki ediyorlar, hepsinin gözleri Türkiye'de. Hele Buharalıların Türkiye ve Türk'ler hakkındaki hislerini kabil değil tasvir edemezsiniz. Birinci ve İkinci İnönü zaferleri işitildiği vakit bütün Buhara'da şenlikler yapıldı. Bahusus Sakarya Zaferi orada herkesi ne kadar sevindirdi bilseniz. İlanlar, tebrikler, tezahüratlar yapıldı. Size neden bu kadar merbutuz? Bütün münevverler takdir ediyorlar ki Anadolu İslam âleminin başıdır²⁵.

4. *Açıksöz* Gazetesi Kadrosunun Faaliyetleri

Kastamonu'da yayımlanan *Açıksöz* gazetesi Millî Mücadele konusunda halkı aydınlatmada Kastamonu ile sınırlı kalmamış bu bağlamda Kuzeybatı Anadolu'da Millî Mücadele'nin yegâne sesi olmuştur²⁶. *Açıksöz* yayım faaliyetinin yanı sıra kurucuları ve yazı kadrosu da bizzat faaliyetlerin içinde yer alarak Millî Mücadele'nin birer neferi olmuşlardı.²⁷ *Açıksöz* gazetesinin idarehanesi Millî Mücadele için bir şeyler yapmak isteyenlerin toplanma mekânı olurken *Açıksöz* gazetesi sahibi ve yazarları da yayım faaliyetinin yanı sıra bizzat çalışmalara katılarak önemli görevler ifa ediyorlardı. Bu cümleden olarak Kastamonu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurucuları arasında *Açıksöz* gazetesi sahibi Hamdi (Çelen) Bey de yer alıyordu²⁸. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulduğu ilk günlerde en çok miting ve protestolarla uğraşılıyordu. Bu heyetin zaman zaman üyeleri değişiyordu ancak *Açıksöz* sahibi Hamdi Bey bu cemiyetin kurulduğu günden sonuna kadar üyeliğinde sebat etmiştir²⁹.

Mehmet Akif (Ersoy) 19 Ekim 1920 tarihinde Kastamonu'ya gelmişti. *Açıksöz* gazetesi Mehmet Akif'in Kastamonu ve çevresindeki çalışmalarını ve konuşmalarını yayımlayarak halkın moralinin büyük ölçüde yükselmesine yardımcı olmuştur. Mehmet Akif bir ay kadar Kastamonu'da kaldı ve başyazarı olduğu *Sebilü'r-reşâd* dergisinin 464, 465 ve 466. sayılarını Kastamonu'da çıkarttı³⁰. *Sebilü'r-reşâd*'ın idare yeri de *Açıksöz* gazetesinin idarehanesi idi. Mehmet Akif Kastamonu'da kendisine gösterilen ihtimam ve misafirperverliği unutmamış, *İstiklâl Marşı*'nın ilk yayım şerefine *Açıksöz*'e vermiş ancak

²⁵ *Açıksöz Gazetesi*, 10 Aralık 1921, sayı: 360; Söylemez, “*Açıksöz Gazetesi'nin Millî Mücadeleye Katkısı*”, s. 60.

²⁶ *Açıksöz, İstiklal Harbinde Kastamonu*, s. 83.

²⁷ *Açıksöz, İstiklal Harbinde Kastamonu*, s. 66.

²⁸ Nurettin Peker, *1918-1923 İstiklal Savaşının Vesika ve Resimleri (İnönü, Sakarya Dumlupınar Zaferlerini Sağlayan, İnebolu ve Kastamonu Havalisi Deniz ve Kara Harekatı ve Hatırlar)*, İstanbul: Gür Basımevi, 1955, s. 93.

²⁹ *Açıksöz, İstiklal Harbinde Kastamonu*, s. 61.

³⁰ TDV İslâm Ansiklopedisi, c. 36, Adem Efe, İstanbul: TDV Yayınları, 2009. “*Sebilü'r-reşâd*” maddesi.

postanın Ankara’dan Kastamonu’ya ulaşması bir hafta sürdüğünden 17 Şubat 1921’de Sebîlü’r-reşâd dergisinin 468. sayısında³¹, dört gün sonra da³² *Açıksöz* gazetesinin 21 Şubat 1921 tarihli nüshasında yayımlanmıştır³³.

5. Zaferlerin *Açıksöz* Gazetesi’ne Yansıması

Açıksöz gazetesi Türk ordusunun kazandığı zaferleri ve kutlamaları yayımlamak suretiyle halkın moralini yükseltmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda *Açıksöz* İkinci İnönü Zaferi, Sakarya Zaferi, Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muharebesi ile kazanılan 30 Ağustos Zafer Bayramı’nın Kuzeybatı Anadolu’daki kutlama ve şenliklerine yer vererek kamuoyunu bilgilendirmiştir.

5.1. İkinci İnönü Zaferi’nin Kastamonu’nun Kuzyaka Nahiyesi’nde Kutlanması

İkinci İnönü Savaşı’nda Türk ordusunun büyük başarılar göstererek muzaffer olmaları bütün Türk ve İslam âlemini sevince boğduğu gibi Kastamonu halkını da fevkalade sevindirmiştir. Türk milletinin Millî Mücadele’de çektiği sıkıntıları ve maruz kaldığı zulümleri yayımlayarak millî birliğin oluşmasını temin ettiği gibi Türk ordusunun kazandığı başarıları da Zafer Bayramı olarak yapılan kutlamaları da sütunlarına taşımak suretiyle *Açıksöz*, Türk halkının askerine ve milletine olan güvenini artırmalıydı.

İkinci İnönü zaferi *Açıksöz* gazetesi tarafından Kastamonu ve civarına duyurulunca her yerde şenlik ve toplantılar düzenlendi. Bunlardan, Kastamonu’ya bağlı Kuzyaka nahiyesindeki kutlama ve şenlikler dikkate değerdi. Kutlamalar Kastamonu ile sınırlı kalmamış Bolu, Mudurnu ve Düzce’de de halk İkinci İnönü Zaferi’ni şenliklerle kutlamıştır.³⁴

Açıksöz gazetesi muhabirinin gazeteye gönderdiği habere göre zafer haberini alan Kuzyaka nahiyesi halkı şehir merkezinde toplanarak sevinç gösterilerinde bulunmuşlardır. Halk, Cuma Namazının kılınmasından sonra ordunun kazandığı bu zaferden dolayı orduya dua da bulunmuştur. Halk namazdan sonra bayraklarla süslenmiş hükûmet konağı önünde toplandı. İlkokul öğrencileri de yaptıkları oyuncak tüfekleri ile törene katılmışlardır. Sevinçlerle göğsü kabaran halk hükûmet ve orduyu tebrik etmiş, nahiyeye müdürü ve jandarma takım kumandanı Kenan ve Mazhar Bey de halka teşekkür ederek zafer hakkında halka geniş bilgiler vermişlerdir. Köy halkı da: “Yaşasın ordu” sloganları ile tezahüratta bulunmuştur³⁵.

³¹ TDV İslâm Ansiklopedisi, c. 23, M. Orhan Okay, İstanbul: TDV Yayınları, 2009. “İstiklâl Marşı” maddesi.

³² *Açıksöz, İstiklal Harbinde Kastamonu*, s. 99-100; Söylemez, “Açıksöz Gazetesi’nin Millî Mücadele’ye Katkısı”, s. 31.

³³ *Açıksöz Gazetesi*, 21 Şubat 1921, sayı: 23; Söylemez, “Açıksöz Gazetesi’nin Millî Mücadeleye Katkısı”, s. 31.

³⁴ Özalp, *Millî Mücadele*, s. 176.

³⁵ Söylemez, “Açıksöz Gazetesi’nin Millî Mücadeleye Katkısı”, s. 33.

Bu tezahüratlardan sonra öğrencilerden Nuri Efendi'nin yaptığı konuşma: “yaşasın millet, yaşasın ordu” çılgınlıkları ile alkışlanmıştır. Halkın tebrikleşmesi ve konuşmaların sona ermesinden sonra muallim Hoca Şefik Efendi'nin yaptığı dua ile tören sona ermiştir³⁶.

5.2. Sakarya Zaferi'nin Kastamonu'da Yankıları

Sakarya Meydan Muharebesi'nin zaferle sonuçlanmasını *Açıksöz* okurlarına sevinçle duyurarak yaptığı haberde zaferin kısa bir değerlendirmesini yapmıştır. Bu bağlamda Türk ordusunun gösterdiği kahramanlıklar, milletin yapmış olduğu büyük fedakârlıklar konusunda bilgi verilmiştir³⁷. Elbette ki Türk milleti çektiği sıkıntıların matemli günlerinin mükâfatını alarak hürriyet ve istiklalini sevincini yaşayacaktı. Gerçekten de büyük bir zafer; Tarih'in bir dönüm noktası Türk'ün itilaf devletlerine galip geldiği bir zaferdi.

Açıksöz gazetesi Sakarya Savaşı'nı: “Yunanlıların yapmış olduğu taarruzlar kendisine hiçbir fayda sağlamamış, on beş gün süren çarpışmalar sonucunda Türk ordusu düşmana kırk elli bin civarında zayıat verdirmiştir. Bu defa Türk ordusu taarruza başlamış, düşman yorgun ve perişan düşmüştü. Devamlı geri çekilmek istiyordu fakat Türk ordusu buna meydan vermiyordu. İlk olarak fazlaca Anadolu içlerine ilerlemiş olan Yunan ordusunun sağ cenahını bozdu. Bundan sonra düşman geri çekilmekten de ümidini kesti. Merkez ve sol cenahtan saldırıları da düşmana fayda sağlamadı. Bunun üzerine Yunan ordusu Beylik köprüsünün doğusundaki sarp dağlarda iki fırkasını bırakarak kaçmaya çalıştı. Bu iki fırkayı ordusunun geri çekilmesini temin etmek için feda ediyordu ancak bu da bir işe yaramadı. Zira Türk ordusu o iki fırkayı da imha etti”³⁸ cümleleriyle yorumluyordu.

Bu savaşta Mustafa Kemal Paşa büyük bir taktik uygulamıştı. Düşmanı Anadolu'nun içlerine kadar çekerek, yapacağı büyük bir taarruzla imha etmek istiyordu.³⁹ Aslında bu taktik Türklerin tarih boyunca meydan savaşlarında uyguladığı “sahte ricat” olarak adlandırılan strateji olsa gerektir. Mustafa Kemal Paşa ise sahte bir geri çekilme taktiği ile amacı zaman kazanıp ordunun mühimmat ve erzakını tamamladıktan sonra Anadolu'nun içlerine çektiği düşmana taarruzla kesin zafere gitmekti. Mustafa Kemal Paşa'nın orduyu toparlamak ve güçlendirmek amacıyla yürürlüğe koyduğu bu geri çekilme taktiğini ilk anda anlayamayan birtakım milletvekilleri her ne kadar karşı çıkmışlarsa da⁴⁰ zaman Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'yı haklı çıkarmıştı.

³⁶ *Açıksöz Gazetesi*, 13 Nisan 1921, sayı: 158.

³⁷ Söylemez, “Kastamonu Basını”, s. 415.

³⁸ *Açıksöz Gazetesi*, 12 Eylül 1921, sayı: 283.

³⁹ Gazi Mustafa Kemal Atatürk, *Nutuk (Söylev)*, c. II. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, s. 813; Utkan Kocatürk, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi kronolojisi (1918-1938)*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1983, s. 268.

⁴⁰ *Nutuk*, s. 815.

Açıksöz gazetesi yazısında devamla: “Bu büyük zafer başta Başkomutan Mustafa Kemal Paşa olmak üzere cephe kahramanca çarpışan gazilerimiz, vatanı ve milleti için seve seve canını vererek bu mübarek topraklara kanını akıtan şehitlerimizin eseridir. Ancak bu arada cephe gerisinde her türlü fedakârlıkta bulunan halkımızın ve özellikle de Millî Mücadele lehine yayımda bulunan basınımızın katkıları unutulmamalıdır”⁴¹ şeklinde yorumda bulunuyordu.

Kastamonu halkı Sakarya Zaferini büyük bir sevinç ile kutluyordu. *Açıksöz* gazetesi de yapılan bu sevinç gösterilerini ve düzenlenen toplantılarda yapılan konuşmaları halka duyurmak suretiyle onların da sevinmelerine ve yaptıkları fedakârlıkların karşılıklarını aldıklarını bilmelerini istiyordu. *Açıksöz*’ün haberine göre; 11 Eylül günü zafer haberini alan Kastamonu halkı birbirlerini tebrik ederek, kazanılan zaferin bayramını kutluyordu. Bütün resmi binalar, evler ve dükkânlar bayraklarla donatılmıştı. Aslında kutlama programına göre tezahüratlar ikindiden sonra yapılacağı halde halk erkenden cadde ve meydanları doldurmuştu. Cemaat ikindi namazını kıldıktan sonra belediye önünde toplanmıştı. Öğrenciler, jandarma ve polisler de cadde boyunca, caddenin iki tarafında sıra olmuşlardı. Meydan ve caddelerdeki halk adeta bir mahşer kalabalığına dönüşmüştü. Topluluk ilk önce Büyük Millet Meclisi adına tebriklerde bulunmak üzere İstiklâl Mahkeme’sine gitti. Burada öğretmen okulu öğrencilerinden Celâl Efendi yaptığı konuşmada Büyük Millet Meclisi adına istiklâl heyetini tebrik etti. Bunun üzerine mahkeme başkanı Necati Bey heyecanlı bir konuşma yaparak gelen heyete teşekkür etti. Daha sonra halk istiklal heyetiyle birlikte hükûmet konağına gitti. Vali gelen topluluğun bayramını tebrik etti. Ayrıca vali, gösterdikleri büyük fedakârlıktan dolayı halka teşekkür etti. Bu tebrikleşmelerden sonra orduyu tebrik için vali, amir ve memurlarla diğer halk kumandanlık dairesine gittiler. Burada da Kumandan Muhittin Paşa Türk Ordusu adına tebrik edildi. Muhittin Paşa kısa bir konuşma yaptıktan sonra halkla birlikte Nasrullah Meydanı’na gitti.⁴²

Kastamonu halkı Nasrullah Meydanı’nı ağzına kadar doldurmuştu. Yapılacak konuşmalar için yüksek bir kürsü hazırlanmıştı. Kumandan Muhittin Paşa’nın daveti üzerine *Açıksöz* gazetesi başyazarı İsmail Habib (Sevük) Bey kürsüye çıkarak bir konuşma yaptı. İsmail Habib Bey’in konuşmasından sonra İstiklâl Mahkemesi Başkanı Necati Bey kürsüye çıktı. İsmail Habib Bey’in konuşmasının verdiği heyecan ve coşkuyla bir hitabede bulundu. Necati Bey’in heyecanlı konuşmasının tesiriyle cezbeye gelip “Allah” diye bağırانlar beri tarafta hıçırıkların tutamayarak gözyaşı dökenler bulunuyordu.⁴³ Alkışlar arasında kürsüden inen Necati Bey’i Kumandan Muhittin Paşa kucaklayıp öperek tebrik etti.

⁴¹ *Açıksöz Gazetesi*, 12 Eylül 1921, sayı: :283.

⁴² *Açıksöz Gazetesi*, 12 Eylül 1921, sayı: 283.

⁴³ *Açıksöz Gazetesi*, 12 Eylül 1921, sayı: 283.

Nasrullah Meydanı'nda yapılan konuşmalardan sonra toplantı Müftü Bey'in yaptığı zafer duasıyla sona erdi. Meydandaki topluluk muhtelif kollara ayrılarak yaralı gazileri ziyarete gittiler. Çeşitli hastanelerde bulunan gaziler tebrik edilmiş, onların gösterdiği kahramanlığın karşılığı olarak gece de fener alayları düzenlenerek bu Zafer Bayramı çeşitli eğlencelerle kutlanmıştır.⁴⁴ Görülüyor ki yapılan bütün bu sevinç gösterileri arasında halk, hastanedeki kardeşlerini unutmamış, bu sevinç ve coşkudan onların da nasiplerini almalarını sağlamıştır.

5.3. Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Zaferi

5.3.1. Büyük Taarruz

Türkiye Büyük Millet Meclisi ile itilaf devletleri hükûmetleri arasında yapılan barış görüşmeleri itilaf devletlerinin makul olmayan bir teklifte bulunmaları nedeni ile sonuçsuz kalmıştır. Türk ordusu başkumandan Mustafa Kemal Paşa önderliğinde düşmanı Türk topraklarından tamamen temizlemek için kesin bir taarruz planlıyordu. Bütün hazırlıklar tamamlandı ve nihayet 26 Ağustos 1922 günü sabah saat 5.30 da Kocatepe'den Büyük Taarruz başladı.⁴⁵ 30 Ağustos gününe kadar devam eden amansız çarpışmalar sonunda düşman tamamen sarılarak imha edildi. Böylece Dumlupınar (Başkomutanlık) Meydan Muharebesi kazanıldı.⁴⁶ *Açıksöz* 3 Eylül 1922 günkü sayısında: "Bir Haftalık Bilanço" başlığıyla Türk ordusunun 26 Ağustos ile 3 Eylül tarihleri arasında gösterdiği başarıları yer vermektedir: "Yevmiye otuz kilometre süratle sekiz günde düşmanı süngüden geçirerek çarpışa çarpışa, düşmanı tepeleye tepeleye ilerledi. Ne zaman harp yaptı, ne zaman istirahat etti, ne zaman uyudu, bunları aklınıza sığdıramazsınız. Bu ordu, sanki etten ve kemikten insanlardan mürekkep değildi. Bu ordu sanki çelikten bir makinaydı, işledi, makina gibi yürüdü ve bir hafta içinde Afyon gerisinden Uşak ilerisine vardı."⁴⁷ Ordunun bu hızlı taarruzu sayesinde geçen yıl bu zamanlar işgal altında bulunan Afyon, Eskişehir, Kütahya ve Uşak gibi şehirlerimiz kurtarıldı. Bütün bunların yanında ordumuz birçok ganimette elde etti.⁴⁸

Büyük Taarruz'un zaferle sonuçlanması, Türk ordusunun olağanüstü gayretinin yanı sıra saldırı planının son derece gizli tutulması ile mümkün olmuştu. Bu gizliliği Millî Mücadele komutanlarından Orgeneral Kazım Özalp şöyle ifade ediyor: "Ağustos'un 20. günü *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinin ilk sayfasına: "Gazi Paşa Hazretleri Ağustos'un 21. pazartesi günü köşklerinde rical-i siyasiyeye bir çay ziyafeti verecekler" şeklinde uydurma bir ilan verdi. Mustafa Kemal Paşa o gece sabaha karşı otomobille Konya yolu üzerinden

⁴⁴ *Açıksöz Gazetesi*, 12 Eylül 1921, sayı: 283.

⁴⁵ Nutuk, s. 898; Özalp, *Millî Mücadele*, s. 234; İslâm Ansiklopedisi, c. I, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1978, "Atatürk" maddesi.

⁴⁶ Nutuk, s. 900; Özalp, *Millî Mücadele*, s. 234; İslâm Ansiklopedisi, "Atatürk" maddesi.

⁴⁷ *Açıksöz Gazetesi*, 3 Eylül 1922, sayı: 571; Kocatürk, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti*, s. 338; Söylemez, "Açıksöz Gazetesi'nin Millî Mücadeleye Katkısı", s. 77.

⁴⁸ *Açıksöz Gazetesi*, 3 Eylül 1922, sayı: 571.

cepheye hareket etmişti. Gaye, Mustafa Kemal Paşa’nın Ankara’da bulunduğunu ilan ederek, cepheye hareket ettiğini hiç kimseye hissettirmemektir...⁴⁹ Bu bağlamda *Açıksöz* gazetesi “Şanlı Zafer nasıl kazanıldı” başlığı ile verdiği haberde, başarının birinci sebebinin hazırlıkların son derece gizlilik içinde yürütülmüş olması ve taarruz plan-larının gayet dâhiyane yapılmış olması yorumunda bulunmaktadır. *Açıksöz* yorumuna şöyle devam etmektedir: “Düşman işte böyle taarruzumuzun vukuuna kadar bundan haberdar olmadığı gibi taarruz başlayınca da asıl darbenin nereden geleceğini katiyen kestirememiştir. Düşman taarruzumuzu en çok Kocaeli cephesinden ümit ediyordu. Bilhassa Afyonkarahisar’daki tahkimat ve istihkâmlarına o kadar emin ve bizim buradan taarruz edemeyeceğimize o kadar mutmain idiler ki, herhalde düşman bizim Afyon’dan taarruza geçeceğimize katiyen ihtimal vermiyordu. Nitekim esir düşman generali (Trikopis) de ilk hamlede Afyon’dan yapılan taarruzumuzu cinnet diye karşılamış fakat bunun yirmi dört saat sonra verdiği neticeyi anlayınca o zaman onun nasıl bir ejderha olduğunu anlamıştı”.⁵⁰ Yine bu cümleden olarak *Açıksöz* gazetesi Dr. Fahrettin Mustafa imzasıyla yayımladığı baş makede, Gazi Mustafa Kemal Paşa’ya: “Sana selam olsun e y gazi” başlığı ile seslenerek⁵¹ Mustafa Kemal Paşa’yı öven, onu takdir eden geniş bir yazı kaleme almıştı.

5.3.2. 30 Ağustos Zaferi’nin Kastamonu da Kutlanması ve Açıksöz

Türk ordusunun kazandığı zafer dolayısıyla yurdun her tarafında törenler düzenlenmiş ve bu zafer büyük sevinç ve coşku ile kutlanmıştır. Bu bağlamda Kastamonu’nun Cide ilçesinde Türk ordusunun Afyonkarahisar ve onu müteakip Eskişehir, Kütahya, Uşak, İzmir ve Bursa’nın geri alınması münasebetiyle bütün köylerden gelen halkın da katılımıyla büyük şenlikler düzenlenmiş, konuşmalar yapılmıştır. Bu tezahüratlar esnasında Kızılay’a 30 bin kuruş yardım toplanmıştır⁵². Yine aynı şekilde Araç kasabasında büyük tezahüratlar yapılmıştır. Bu tezahüratlar 18 Eylül 1922 tarihli *Açıksöz*’de şöyle anlatılmaktadır: “Gelen tafsilata nazaran Araç kasabasında kahramanlarımızın İzmir’e dâhili temsili olunmuş ve bu sırada ak saçlı ihtiyar asker anası askere verilmek üzere bir kutu sigara hediye etmiş ve Araçlılar için derc-i inaye bir sebep ve mezkûr sigara müzayedeye (arttırmaya) konularak 10100 kuruşa ihale olunmuştur. Bu para İzmir’e ilk giren askere verilmek üzere telgraf havalesiyle Büyük Millet Meclisi Riyaseti’ne gönderilmiştir⁵³.

Bursa ve İzmir’in ana vatana kavuştuğunu duyan Kastamonu’nun Akkaya nahiyesi köylüleri erkek, kadın ve öğrenciler davul zurnayla nahiye merkezine gelerek gece sabaha kadar şenliklerle 30 Ağustos Zaferi’ni kutlamışlardır. Akkaya nahiye halkı bu zafer dolayısıyla Misak-ı Millînin tahakkukuna kadar her türlü fedakârlığa hazır olduklarını ve İstanbul ile Edirne’nin de yakında kurtuluşu için ne lazımsa yapacaklarına

⁴⁹ Özalp, *Millî Mücadele*, 234; Kocatürk, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti*, s. 334.

⁵⁰ *Açıksöz Gazetesi*, 23 Eylül 1922, sayı:587.

⁵¹ *Açıksöz Gazetesi*, 20 Eylül 1922, sayı: 585.

⁵² *Açıksöz Gazetesi*, 18 Eylül 1922, sayı: 583.

⁵³ *Açıksöz Gazetesi*, 18 Eylül 1922, sayı: 583.

dair bir de ahd ü peyman eylemişlerdir”⁵⁴. Kastamonu halkı hâlâ ilk günkü gibi düşmana karşı birlik ve beraberlik içinde üzerine düşeni yapmaya hazırdır. Burada üzerinde durulmaya değer en önemli nokta ordunun kazandığı zaferden dolayı sevinç gösterilerinde bulunan halkın o anda dahi para yardımında bulunmalarıdır.

6. Sonuç

Millî Mücadele'nin başarıya ulaşmasında dönemin kitle iletişim aracı olan gazetelerin halkı bilgilendirmede önemli görevler üstlendiği anlaşılmaktadır. Millî Mücadele döneminde Anadolu'nun muhtelif şehirlerinde Kuvâ-yı Milliye'yi desteklemek amacıyla gazeteler yayımlanmıştır. Bu cümleden olarak Kastamonu'da da *Açıksöz* gazetesi yayımlanmıştır. *Açıksöz* Millî Mücadele'de Kuzeybatı Anadolu'nun sesi olmuş, birçok konuda haber ve makaleler yayımlamıştır. Ancak bu araştırmanın sınırları çerçevesinde *Açıksöz* gazetesinin yayımlarında Anadolu'daki işgallere önemli ölçüde yer verdiği, halkın işgallere karşı tepkilerini ortaya koymaya teşvik ettiği ve düzenlenen miting ve toplantılara sütunlarında geniş yer verdiği anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra Amerika ve Avrupa devletlerinin yetkililerine çekilen protesto telgraflarını da yayımlayarak halkın hislerine tercüman olduğu görülmektedir.

Açıksöz gazetesi muhabir ve yazarları gerek Ankara'da gerekse Ankara'ya gitmek üzere İnebolu'ya gelen yabancı sefir ve heyetlerle mülakatlar yaparak bunları gazetede yayımlamak suretiyle halkın millî hislerini kuvvetlendirdiği de anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra *Açıksöz* gazetesi yayım ve yazı kadrosunun yayım faaliyetine ilaveten bizzat Millî Mücadele hareketine katılarak yoğun bir çaba gösterdikleri de anlaşılmaktadır.

Açıksöz gazetesi muhabir ağı ve dağılma sahası olarak Kuzeybatı Anadolu'da etkili olmuş, buralardaki halkı Millî Mücadele'ye desteğini sağlama yolunda gösterdiği çabanın yanı sıra İzmir, Maraş, Antep ve Urfa'nın işgallerine dair yaptığı haber ve yorumlarla Anadolu'nun her köşesiyle bu manada ilgilenmiştir.

Sonuç olarak basının her dönemde olduğu gibi Millî Mücadele'de de Türk milletinin zafere ulaşmasında önemli bir payının olduğu anlaşılmaktadır.

⁵⁴ *Açıksöz Gazetesi*, 18 Eylül 1922, sayı: 583; Söylemez, “Açıksöz Gazetesi'nin Millî Mücadeleye Katkısı”, s. 80.

Kaynaklar / References

Sürelî Yayınlar

Açıksöz Gazetesi

Sayı: 23, 25, 32, 158, 281, 283, 305, 360, 485, 571, 583, 585, 587.

Kaynak Eserler

Açıksöz, Hüsni. *İstiklal Harbinde Kastamonu*, Kastamonu: Kastamonu Vilayet Matbaası, 1933.

Atatürk, Gazi Mustafa Kemal. *Nutuk (Söylev)*, C. II. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Bıyıklıoğlu, Tevfik (Yay. Haz.). *Türk İstiklal Harbi I- Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı*. Ankara: Genelkurmay Basımevi, 1962.

Özalp, Kazım. *Millî Mücadele 1919-1922*. C. I, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988.

Peker, Nurettin. *1918-1923 İstiklal Savaşının Vesika ve Resimleri (İnönü, Sakarya Dumlupınar Zaferlerini Sağlayan, İnebolu ve Kastamonu Havalisi Deniz ve Kara Harekâtı ve Hatırlar)*. İstanbul: Gür Basımevi, 1955.

Araştırma ve İncelemeler

Baykal, Hülya. “Millî Mücadele’de Basın”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. 4/11 (1988): 471-480.

Çetin, Nurten. *Açıksöz Gazetesi’ne Göre Millî Mücadele Dönemi’nde İzmir”, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Özel Sayı: İzmir’in İşgali (2019): 217-241.

İslâm Ansiklopedisi, c. I, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1978.

Kocatürk, Utkan. *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi kronolojisi (1918-1938)*. Ankara:Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1983.

Özkaya, Yücel. *Millî Mücadele’de Atatürk ve Basın (1919-1921)*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, 1989.

Söylemez, Faruk. “Açıksöz Gazetesi’ne Göre Millî Mücadele’de Kadın ve Çocukların Faaliyetleri”, *Anadolu’nun Fethinden Millî Mücadele’ye Sosyo-Kültürel Yapısıyla Kastamonu Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*. Kastamonu: Kasiad, 2018, 199-207.

Söylemez, Faruk. “Açıksöz Gazetesi’nin Millî Mücadele’ye Katkısı”. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1989.

Söylemez, Faruk. “Maraş’ın Fransızlarca İşgalinin Açıksöz Gazetesi’ne Yansımaları”, *Uluslararası Cumhuriyet Döneminde Maraş Sempozyumu (15-16 Kasım 2013)*. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Belediyesi Yayınları, 2014, 122-134.

Söylemez, Faruk. “Millî Mücadele Döneminde Kastamonu’da Kurulan Cemiyetler”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 12/34 (1996): 159-170.

Söylemez, Faruk. “Millî Mücadelede Kastamonu Basını”, *Atatürk Yolu Dergisi*. 3/12 (1993): 411-416.

Tansel, Selahattin. *Mondros’tan Mudanya’ya Kadar*. C. I, Ankara: Millî Eğitim Basımevi, 1977.

TDV İslâm Ansiklopedisi, c. 23, M. Orhan Okay, İstanbul: TDV Yayınları, 2009.

TDV İslâm Ansiklopedisi, c. 36, Adem Efe, İstanbul: TDV Yayınları, 2009.

Yazar Hakkında / About Author

Prof. Dr. Faruk SÖYLEMEZ | Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi | faruksoylemez44[at]gmail.com | ORCID: 0000-0003-1814-0047

Faruk Söylemez, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi’nde Yeniçağ Osmanlı tarihi ve kültürü dersleri veriyor. 1985 yılında Erciyes Üniversitesi’nde lisans eğitimini tamamladı. Aynı yıl Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü’nde yüksek lisans eğitimine başladı. Bu enstitüden 1989 yılında “Açıksöz Gazetesi’nin Millî Mücadele’ye Katkısı” başlıklı teziyle mezun oldu. Doktora derecesini 1995 yılında Erciyes Üniversitesi’nden aldı. Osmanlı sosyal ve iktisat tarihi ile konargöçer aşiretler konusunda araştırmalar yapmaktadır. Çok sayıda dergi makalesi, konferans bildirisi ve kitap eleştirisi yazmanın yanı sıra “Osmanlı İmparatorluğu’nda Aşiret Yönetimi: Rişvan Aşireti Örneği” kitabının yazarıdır. İngilizce ve Arapça bilmektedir.

Prof. Dr. Faruk SÖYLEMEZ | Kahramanmaraş Sütçü İmam University | faruksoylemez44[at]gmail.com | ORCID: 0000-0003-1814-0047

Faruk Söylemez is professor in the department of history at Kahramanmaraş Sutcu Imam University, where he teaches courses on modern Ottoman history and culture. He completed his undergraduate education at Erciyes University in 1985. In the same year, he started his master’s degree in the institute of Turkish Revolution History at Ankara University. He graduated from this institute with the thesis entitled “Açıksöz Gazetesi’nin Millî Mücadele’ye Katkısı [The Contribution of Açıksöz Newspaper to the National Struggle]” in 1989. He received his Ph.D. from Erciyes University in 1995. His main fields of research are the Ottoman social and economic history and nomadic tribes. In addition to writing numerous journal articles and conference papers and book reviews, he is the author of “Osmanlı İmparatorluğu’nda Aşiret Yönetimi: Rişvan Aşireti Örneği [Tribal Administration in the Ottoman Empire: The Case of the ‘Rişvan’ Tribe]”. He knows English and Arabic.

EK 1. Açıksöz Gazetesi, 10 Aralık 1921, sayı 360.

EK 2. Açıksöz Gazetesi, 10 Ekim 1921, sayı: 305.

EK 3. Açıköz Gazetesi, 12 Eylül 1921, sayı: 283.

EK 4. Açığsöz Gazetesi, 15 Eylül 1921, sayı: 284.

اوچینجی سنه - سومرد: ۲۸۴
 صاحب لیتیر: احمد حمدی
 حریرایون سنه ایکی ۱۰۰۰ آن اولی ۳۰۰
 ادج آنیر ۳۰۰ غرضی
 نسخہ سی هر برده ۱۰۰ بارادر

بجشنبه
 اچیسوز
 جمدن ماعدا هر ن لشر اولور مستقل قکرل غرضه

روحك قوتی

هیچ براردو دیاده بران اردوسی قدر مساعده نثرابط ایچنده حریره کیریش دکلدی ، و دیاده بنه هیچ براردو بزم قدر انفا شرائط ایچنده جری قبول ایتدیمشدی . مو قیلت ایچون نهدر اسباب و عوامل وارسه او طرفده ، خسران و شطون سانسیرلایان نه قدر شرائط و وسائل وارسه بزم طرفده بدی . بران اردوسی عمومی جردن انک زنده وک شیر پلامش چیقشان براردو ایدی ، عمومی جریک سوزکارنده برانک بیک شایده ، بتون فوقی عفظه ایدرک آیدمه قلقدی . حالیکه بزم براردو بش سذک عمومی جریک انک آتیر بوکریق انک زنده قان قیشان ، انک زنده نلنله و بوزن براردو ایدی .

نهرکان دشمن کولایه و اسبهری آلازه و نایه ز کیشهره دوشری مغلزانه بورون ، نازیک و اردیکی غریزایله سست و خنجر قوته و موسی بوکسن بردشمنی .

ملوکه بزم براردو کولایه و اسبکته ردن مگره سقاریه و هر سیکشش براردو بدی ، نه عدا قوتی ، نه صلاح اعتباریه قالیقی سوسبودی . کیتی ازه نهجهزانی نمنسان ، منایب فقردی . دشمنک سانسیر و اوپورلیت بدل برانک بیکلله ، دشمنک انکسکی بیدرول ششده و قراره بدل بر تاج بوزوق پول ، دشمنک بیکتر حده و بیکترجه او توبو .

بیزرین بدل قابولیمه برودیش قانگیر واردی . دشمنک و خنجرله سوزاردی مهمانی ز اهلایک شترنده جیرقار بورد . دشمنک و انقارنله هانتیدنی بزم برانی بزم سوزیک صبرنده سوزق ایدیور ، دشمنک قیونلله بیدشدی عسکری بزم جیرنلله کوندر بوردی .

برطرله بعمور برنه قورشون ، قورشون برنه کوله ، کوله برنه نزله بضران بردشمن ، دیگر طرفده هر کوله ب قورشون ، هر قورشون ب سوزنکی ، سر - سوزنکوبه بر بومر و قه مقابله این آ ماغولی اردوسی .

یوق ، دیاده هیچ براردو دشمن قدر مساعده شرائط ایچنده ، و نه دیاده هیچ براردو ب بقدر قنا بر عرویت ایچنده . حرب ایچری ، هیچ برامشک تاریخنده قناریه جریکی مساولنسر بر حرب ، قناریه جریکی قناریه بدل قاق ، قناریه بدل قاق جریکی بایجابادی ، اریله ایکن دشمن ناسل اوله زنده ههور و هم بزم و زامدل اولدی و نه غالب و مظهر ایلدق ؟ اوخ ، بونک بون سیری و جریکی نك برکده . روحك قوتی

دشمن هریشی حساب ایندی ، عسکرلک منداری ، مهیاک بولقی ، وسالک ، بیدرولق هریشی حساب ایندی . قنارونر تورک روحشده و انکینکی و او انکینکین ندرن حساب ایده مسییر ، بوحرب بیکتر ظلم ایله بیدره نلله ، حقدانله عساکرک ،

تعمیب حرکات انکشاف

دشمنک ترک ایچری غنام طر بلاقمده در - عسکرلر بزم سناریه بی بزم کویری احراق ایدیورل

سقاریه غربیه آتیلار دوشمنی و توشیق حرکات انکشاف ایتکده ، دشمن مازنه ، و مهیات اوله سنده طوبیور : نلنک و توبوبیل ، ساروبیدری طوبیورلایق بکن عسکرلر بزم حمله سنده و بر بر ، بزم بیدش و بزم اسفنده علی الهجه فر اولور و طوبیورلر ایقتام اولمشده ، دشمن بیکلیر کن کویری احراق ایدرک اهلوق بر ایض کویرده بر ساداحنده طوبیورق بایلمش انسان اجادی بولمشده .

شرق جبهه سنك تریکی

لورد و سوزیک مقلری شرق جبهه سی منطقتنده بوزیک بر سردری

بقان اولمشدر

آقره : ۱۳ - (۱۳۱) شرق جبهه سی قومانده انشدن آیدمک تفراف وارد اولمشدر : و بوزیک مجاهددر . سنه ، موقیترقی بزم بیدرین سستقاری غلری شرق جبهه سی منطقتندک حرطره ۱۳۰۰ ایلول کونک بک بالاق نظامات ایله آیدمک بیدش و قهرمان اولدو . کت کوالی نصرت و مقیترقه دعالوشده .

مدافعه سوزیک : دشمن تحت ایدیورل

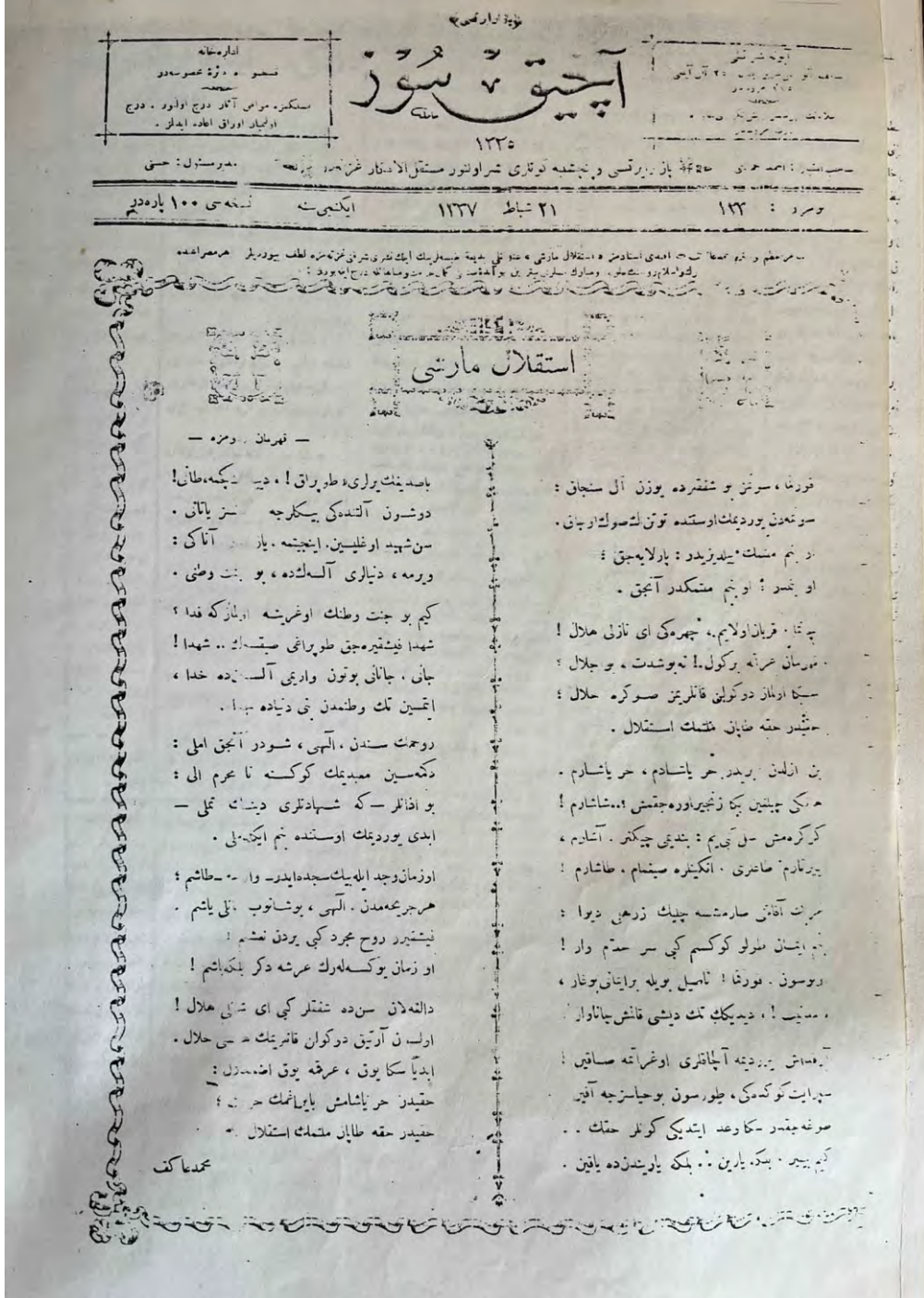
آقره : ۱۳ (۱۳۱) - ساروبیلده جفان روجه برودوس غنیمی بروسدن آلدی آیدمک تفرافانیدن لشر ایدیور : تورک اردونک مدافعه سی بک شمدن اولمشدر . چونکه قوالیاده مساعده ، امدده و لیبورلری ، تورک اراضینک مناعت طبعیه سننک بکل سورنده استفاده ایشلردو .

یونانستان جبران و کلا عرفه سنده

شوتو کیس و یانستراتیوسک . ایینه تشکیل ایده جکی سوزیله نیور

آقره : ۱۳ - (۱) پروازدون غرضی دورک : سنده صاحب صلاحیت بر زمیندن آتان خبرلره لشر اغوزاریسور بایستدی بونک قایمک سوزی اسسال این دکدر ، دیکر مهم اسبابدن ماعدا داخل اداره دکی بولسورلردن دولین اهلایک خشتو سوزی ترایید ایتدو . سوزیک غرضی اولدو . چه قناریه کایینه مجلس مینوئاده کوچ حالایله بر طاقه باییدی . بوقنده طوشنه بایسکده ، غوزادریک باش و ککلدن بیکلمسی سوزی بزم برعمران نظار جمولی عتق تودورلور ، باش و ککانه انک تحتدل نامزد حربیه نطق توشوکیوسیدر . مع نایه دؤنسی سیاستیندین استراتیوسکده موق اعتباری غیر عتدل دکدر . بونک بایسته مهم وقایعک ظهوی احیال داخله مودو . قناریه بولسورک آزیمه بزم بزم و جسدوجات ایله علاقه داردو . استراتیوسکده مهم بزم بزم بزم بزم

EK 5. Açıksöz Gazetesi, 21 Şubat 1921, sayı: 123.

اچیسوز

ایچیه شریک
سایه آو بیلیک بونجه ۲۵ آیل آیل
۱۹۲۱
ملایک ریشتر شریک
سایه آو بیلیک بونجه ۲۵ آیل آیل
۱۹۲۱
سایه آو بیلیک بونجه ۲۵ آیل آیل
۱۹۲۱
سایه آو بیلیک بونجه ۲۵ آیل آیل
۱۹۲۱

۱۲۳۵
۳۴۵۵ باز رارقسی و نیشیه لوتاری شراوتور مستقل الانتار غزیه
میرستول: حسن

۱۲۳
۲۱ شباط ۱۳۳۷
۱۰۰ پاره دیم

استقلال مارشی

— قهرمان . رمز —

با صدیق پرلی و طرباق! . دیزه دیکه، طاق!
دوشون آلتده کی ییکلرجه سیز یاق!
سن شهید اولغیلین. اینجینه. یاز آماکی:
ورمه، دنیاری آله کده، بو بنت وطنی .
کیم بو جنت وطنک اوغریشه اولماز که فدا!
شهیدا نیشیرمه جق طوبرانی صیقه ای .. شهدا!
جان، جان بوتون وادینی آله کده خدا،
ایتمسین تک وطنمدن بی دیاده بی .

روحک سندن . الهی، شوردو آتیق املی:
دکمسین معبدتک کوکت نامحرم الی:
بو اذالکر — که شهادتلی دینک نملی —
ابدی بوردیتک اوستنده نیم ایکنه لی .

اوزمان وجد الیهیک سجده ایدر — وار — طاقم:
هرجریمعدن . الهی، بوشنوب نلی یانم .
نیشیرور روح مجرد کبی برحق نعشم!
او زمان بوکله رک عمرشه ذکر بلکه انتم!
دالته لان سن ده شفقیر کبی ای شکی هلال!
اولسن آرتیق دوکون قانریک سی حلال .
ابدیا سکا بون، عرقه یوق اضمه ذل:
حقیدر حر یاشاش با یاشمک حر:
حقیدر حقه طاباز مقدمات استقلال .

قورما، سوزن بو شفقده بوزن آل سنجان:
سوزن بوردیتک اوستنده تون لشو کول اوپان .
ایتمسینک ییلر بیدو: بارلا ییجی:
او بنسور: او بجم مشکدر آتیق .

پانتا، قریبان اولایم، چهره کی ای نازی هلال!
مورمان غرته برکول، نه بو شدت، بو جلال:
سینک اولماز دوکولین قانریتم صوکره حلال:
شیدر حقه طاباز مقدمات استقلال .

بن ازلن بریدر حر یاشادم، حر یاشادم .
هر کی جینین بیک زنجیر اوده جقمش، شاشادم!
کرگرمش — سی بیجم: بدینی چیکتر . آتادم،
بیر نامم صاعری . انکینره مینام . طاشادم!
هرت آفاتی سارمیشه چیک زرهین دیوا:
بجم ایسان ملولو کوکشم کبی سر ستم وار!
روسون . نورقا! نامیل بویله براتیق بوغار،
مدنیب! . دیکیک تک دیشی قانش جانانوار .

آه داش بوردیه آچاقتی اوغراشته صانین!
سپایت کوکده کی، طورسون بو یاشزجه آتیر .
سوزه یقده کادعد ایتمیکی کولر حقت . .
کیم بیز . بده . یارین . . بلکه یارینده یالین .

محمدعالم

EK 8. Açıksöz Gazetesi yazar kadrosu.

Açıksöz gazetesi yazı ailesinin 1921 yılında çıkarılmış bir resmi.

(1) Abdülahat Nuri, (2) Hasan Fehmi (Turgal), (3) Dr. Fazıl Berki, (4) Başyazar: İsmail Habib (Sevük), (5) Ahmet Hamdi Çelen, (6) Hüsnü (Açıksöz), (7) İsmail Hakkı (Uzunçarşılı).

